

DELREDOVISNING KONST I VISSA BOSTADSOMRÅDEN

Delredovisning av regeringens uppdrag att förbereda en satsning på kulturverksamheter i vissa bostadsområden med inriktning på konstnärlig gestaltning

Statens
konstråd

PUBLIC ART AGENCY SWEDEN

statenskonstrad.se

Innehåll

BAKGRUND	2
GEMENSAMMA UTGÅNGSPUNKTER.....	2
GEMENSAMT NAMN PÅ SATSNINGEN.....	3
STATENS KONSTRÅDS TOLKNING AV SITT UPPDRAG	3
AVGRÄNSNING AV UPPDRAGET	4
VISSA DEFINITIONER.....	4
MÅLGRUPPER FÖR UPPDRAGET	6
VISION OCH FOKUS.....	6
STORA UTMANINGAR – OCH HUR VI BEMÖTER DEM	7
<i>Projekttrötthet</i>	7
<i>Konst – ingenting för mig</i>	8
<i>Medborgardialog utan resultat</i>	9
<i>Stuprörstänkande</i>	9
<i>Generella lösningar på specifika problem</i>	10
GENOMFÖRANDE	10
FÖRBEREDNINGSFAS	10
UNDERSÖKNINGSFAS – UTVECKLING AV METODER.....	11
PRODUKTIONSFAS – PRODUKTION AV PRAKTISKA EXEMPEL OCH KUNSKAPSÖVERFÖRING	11
UPPDRAGSORGANISATION	11
STYRGRUPP	11
UPPDRAGSGRUPP	12
PROJEKTGRUPPER.....	12
REFERENSGRUPPER	13
REDOVISNING AV UPPDRAGET	13
BILAGA 1: REGERINGENS BESKRIVNING I PUNKTFORM	14
BILAGA 2: ORGANISATIONSPLAN OCH PRELIMINÄR TIDPLAN 2016-2018	16
BILAGA 3: FÖRBEREDELSEARBETE 2015	18

BAKGRUND

Regeringen har gett Statens konstråd i uppdrag att under hösten 2015 ”förbereda en satsning på kulturverksamheter i vissa bostadsområden med inriktning på konstnärlig gestaltning 2016-2018.”¹ Uppdraget sammanfaller med Statens kulturråds uppdrag att förbereda en satsning på kulturverksamheter i samma områden. Statens konstråd och Statens kulturråd ska under arbetet samråda så att en statlig helhetssyn främjas inom satsningen. Följande delrapport är upprättad utifrån kända förutsättningar per den 21 september 2015.

Regeringens beskrivning

Statens konstråds och Statens kulturråds respektive uppdrag ingår som delar i regeringssatsningen *Kulturverksamheter i vissa bostadsområden*. Det övergripande syftet i satsningen är att ”skapa goda förutsättningar för ökat inflytande, delaktighet och utbud av kultur och konstnärlig gestaltning i vissa bostadsområden”.

Satsningen ”ska utgå från de boendes behov och önskemål och präglas av ett brett medborgarinflytande”. Regeringen vill med satsningen ”uppmärksamma behoven och främja vidareutvecklingen av kultur- och demokratifrämjande insatser i vissa bostadsområden med lågt valdeltagande”.

Statens konstråds uppdrag – i det följande kallat uppdraget - preciseras specifikt bland annat till ”att tillsammans med lokala organisationer i det civila samhället arbeta fram praktiska exempel på hur vissa bostadsområden kan berikas konstnärligt”. De konstnärliga insatserna kan ha olika format: ”Permanent konstnärlig gestaltning, tillfälliga och längre insatser i syfte att främja konstnärliga upplevelser, social interaktion och kreativa förhållningssätt.” Liksom satsningen i stort ska uppdraget ”präglas av dialog och delaktighet”. Nationell och internationell expertis inom konstnärlig gestaltning ska tillvaratas. Uppdraget ska präglas av mångfald, jämställdhet, tillgänglighet och god geografisk spridning.²

Gemensamma utgångspunkter

Statens konstråd och Statens kulturråd har genom workshops enats om följande gemensamma utgångspunkter för sina respektive uppdrag inom ramen för satsningen:

- *Invånarnas kreativitet och platsernas potential i centrum*. Fler ska kunna välja, skapa och ta del av kultur där de bor.
- *Ta plats i stadsdelar med lågt valdeltagande* och där deltagandet i offentligt finansierad kultur är begränsat. Bidra till en långsiktig utveckling av det lokala samhället genom att ge fler invånare möjlighet att inspireras, utveckla sina förmågor och därigenom stärka engagemanget och kreativiteten där de bor.
- *Involvera invånarna* och andra aktörer genom lokal samverkan med den professionella kulturen. Invånarna involveras som projektdeltagare, kulturutövare och som publik.
- *Öppna möjligheter för bred samverkan* som kan haka in i andra satsningar inom stadsutveckling, boende, demokrati och tillgänglighet.

¹ Regeringsbeslut den 2015-06-25, dnr Ku2015/01873/KI.

² För regeringens uppdragsbeskrivning i punktform, se Bilaga 1.

- *Ha ett prövande anslag, mod och vilja att utvecklas.* Det krävs ömsesidighet, ödmjukhet, mod och förändringsvilja för att samverka.

Gemensamt namn på satsningen

Statens konstråd och Statens kulturråd har enats om den gemensamma benämningen *Åga rum* för den aviserade satsningen. Rubriken täcker såväl permanenta och tillfälliga konst- och kulturhändelser som tillgänglighet till och makt över platsen där man bor. Dessa många olika rum står i gemensamt fokus för de båda myndigheternas uppdrag. För att tydliggöra vad som skiljer myndigheternas olika uppdrag inom ramen för den gemensamma satsningen, kommer varje myndighet att ha en egen underrubrik. Avsikten är att fastställa dessa under hösten.

STATENS KONSTRÅDS TOLKNING AV SITT UPPDRAG

Regeringsuppdraget till Statens konstråd kan i Statens konstråds tolkning indelas i tre övergripande mål; produktion och genomförande av praktiska exempel, utveckling av metoder och kunskapsöverföring.

Produktion och genomförande av praktiska exempel Innefattar konkret genomförande av konstnärlig gestaltning i gemensamma miljöer i vissa bostadsområden, i nära samverkan med civilsamhälle och boende; projekt som i praktiken visar hur konst och konstnärliga processer kan bidra till att aktivera sociala strukturer i bostadsområden, bidra till att stärka bostadsområdenas särskilda kvaliteter och de boendes identifikation med platsen.

Utveckling av metoder Innefattar utveckling av och analys genom konstnärliga arbetsmetoder och processer som främjar helhetsperspektiv och stärker utbyten och ömsesidigt lärande mellan medborgare och professionella kompetenser.

Kunskapsspridning Innefattar förmedling av kunskap om genomförda projekt, om arbetsmetoder och processer, samt av resultat till samarbetsparter, myndigheter, företag och yrkesgrupper som arbetar med utvecklingen av den fysiska offentliga miljön. Kunskapsförmedlingen sker genom dokumentation, kommunikation och följeforskning.

Statens konstråd gör tolkningen att regeringen vill framhålla och understryka regeringsformens första kapitelns första paragraf om att all makt utgår från folket samt kulturpolitikens mål genom att stärka de sociala och kulturella aspekternas betydelse för en långsiktigt hållbar utveckling.

Uppdraget vidareutvecklar Statens konstråds arbete att med utgångspunkt i konstnärlig kvalitet och medveten, internationell omvärldsorientering på olika sätt arbeta med konstnärliga metoder och gestaltning. I enlighet med regeringsuppdraget avser Statens konstråd att tillvarata och bygga vidare på erhållen kunskap och erfarenhet från det tidigare regeringsuppdraget *Samverkan om gestaltning av offentliga miljöer* (hädanefter kallat Samverkansuppdraget) där Statens konstråd ingick som en av flera myndigheter.³ Slutrapporten framhöll särskilt vikten av att i

³ Med Samverkansuppdraget avses regeringsuppdraget *Samverkan om gestaltning av offentliga miljöer* (2010-2014), vilket genomfördes i samverkan mellan Statens konstråd, Boverket, Riksantikvarieämbetet och Statens centrum för arkitektur och design.

varje projekt utgå från platsen, dess historia, förutsättningar och funktion samt från vikten av att involvera invånarna och deras kunskap, behov och önskemål om sin livsmiljö. Att säkerställa människors möjlighet att möta konst i sina vardagliga liv är en viktig del av samhällsbygget. Den ger oss tillgång till fler språk än ordens att uttrycka oss med och förstå världen genom. Konst – också sådan som inte omedelbart tilltalar oss – bidrar till att utveckla vårt kritiska tänkande, vår öppenhet och vår mottaglighet också för det okända. Konsten, oavsett genre, bidrar därför på djupet till att utveckla oss som demokratiska varelser.

Avgränsning av uppdraget

Regeringssatsningen är avgränsad i tid från den 1 januari 2016 till den 31 december 2018. Budgeten har under förberedningen av satsningen reviderats nedåt.

För att uppnå de mål regeringen har satt upp är det således nödvändigt att fokusera arbetet. Statens konstråd har därför valt att avgränsa uppdraget och koncentrera arbetet till ett urval av områden - gemensamma rum i bostadsområden med lågt valdeltagande inom miljonprogrammet.

I slutrapporten för Samverkansuppdraget pekade samtliga deltagande myndigheter på möjligheten och nödvändigheten av ett fortsatt samarbete med fokus på miljonprogrammets områden. Flera av dessa områden uppvisar också ett lågt valdeltagande, enligt Valmyndighetens statistik. Miljonprogrammets områden är dessutom aktuella genom parallellt löpande regeringssatsningar på upprustning av bland andra bostadshus och skolgårdar vilket skapar förutsättningar för synergieffekter. Idag finns också ett nyaktualiserat och starkt lokalt engagemang för det egna området i ett flertal av miljonprogrammets områden över hela Sverige, vilket inte minst gäller de gemensamma rummen.

Vissa definitioner

Begrepp kan i olika sammanhang användas på olika sätt och med olika innebörd. Här följer Statens konstråds definitioner på några av de begrepp som är särskilt viktiga för uppdraget.

Miljonprogrammet

Miljonprogrammet kan förenklat beskrivas som den övervägande majoriteten av Sveriges nyuppförda bostadshus från åren 1965-1974. Områdena finns över hela landet och består av cirka en tredjedel hyres- och bostadsrättslägenheter, en tredjedel radhus och en tredjedel villor. De uppvisar sammantaget en stor bredd med avseende på material, gestaltning och livsinnehåll; värden av yttersta vikt att ta fasta på, beakta och utveckla i uppdraget.

Gemensamt för områdena är storskaligheten som motiverades av att det i en tid av svår bostadsbrist var angeläget att snabbt och kostnadseffektivt få fram värdiga bostäder till Sveriges växande befolkning. Storskaligheten bidrog till att allmännyttiga och kooperativa bostadsföretag blev, och ännu är, landets dominerande ägare och förvaltare av flerbostadshus.

Miljonprogrammets områden planerades som regel kring ett centrum med ett ambitiöst utbud av kommersiell och samhällelig service. I konkurrens med bland annat externa handelsetableringar har denna ofta tunnats ut under senare år.

Lågt valdeltagande

Statens konstråd kommer i arbetet att relatera till Valmyndighetens statistik över valdeltagandet i riksdags-, landstings- och kommunalval.

Medinflytande

För att tydliggöra att uppdraget även gäller de boende i ett område som saknar medborgarskap, väljer Statens konstråd liksom Statens kulturråd att använda begreppen "invånare" och "invånarinflytande" i stället för regeringsuppdragets "medborgare" och "medborgarinflytande". Hur ett meningsfullt invånarinflytande ser ut är omdiskuterat. Den mest framträdande tolkningen inom för uppdraget aktuell forskning är att detta måste preciseras och formuleras utifrån varje specifik situation och plats. Något som även Samverkansuppdraget pekade på.

Konstnärliga metoder

Samtidskonstens kanske mest utmärkande egenskap är dess utforskande natur. Konsten har en unik förmåga att vila trygg i det okända. Konstnärer, arkitekter och andra kompetenser inom den offentliga konstens fält har beprövat erfarenhet av att genom konst och konstnärliga processer öppna vägar för människor att mötas på nya sätt. Genom att lämna dörren öppen för det oförutsägbara ges möjlighet till andra samtal än dem som utgår från redan befintliga föreställningar. Konstnärliga metoder kan väcka frågor och identifiera behov och möjligheter som annars inte kommer fram. De kan också bidra till att finna nya svar på den komplexa frågan om inflytande.

Helhetssyn vid gestaltning av offentliga miljöer

Statens konstråd avser att utgå från Samverkansuppdraget som i sin slutrapport sammanfattade vad en helhetssyn vid gestaltning av offentliga miljöer innebär: "En helhetssyn i gestaltning av offentliga miljöer innebär generellt att ekonomi, teknik, miljömässiga, kulturhistoriska och sociala mål samordnas med arkitektonisk och konstnärlig gestaltning. Förutsättningen för att en sådan helhetssyn skall kunna uppnås är att olika kompetenser samverkar redan från mycket tidiga skeden i plan- och byggprocessen. Till exempel planerare, ingenjörer, arkitekter, antikvarier, formgivare, designers, konstnärer och övriga professioner som arbetar med utvecklingen av den fysiska miljön." Ur ett specifikt konstnärligt gestaltungs-perspektiv inkluderar helhetssynen också möjlighet till nära samverkan mellan de gestaltande kompetenserna konstnär, arkitekt och landskapsarkitekt.

Jämställdhet

Regeringsuppdraget ska integreras med myndighetens plan för jämställdhetsintegrering 2016-2018. I arbetet med miljonprogrammets gemensamma rum kommer Statens konstråd inte endast att beakta jämställdhet mellan kvinnor och män, utan även tillämpa intersektionella förhållningssätt i relation till plats, publik, kommunikation, förankring, programformuleringar, projektplaner, arbetsgrupper, sammansättningar av nätverk och konstnärssval samt vid tillfälliga konstprojekt även tematiker. Jämställdhet blir i Statens konstråds arbete ett av perspektiven i det bredare arbetet med att verka för mer jämlika gemensamma fysiska och sociala rum. Vad det betyder kommer att variera med varje enskild plats och situation.

Målgrupper för uppdraget

Statens konstråds uppdrag att genomföra praktiska exempel, utveckling av metoder och kunskapsöverföring, berör flera målgrupper.

Genomförande av praktiska exempel ska ske i samverkan med civilsamhället och på plats i bostadsområdena. Organisationer inom civilsamhället och de boende som ska möta konsten och dess processer är därmed två av satsningens viktigaste målgrupper. För produktionen av praktiska exempel på konstnärlig gestaltning behöver Statens konstråd också arbeta med konstnärer, arkitekter och andra gestaltande kompetenser, liksom med antikvarisk kompetens.

Utvecklingen av metoder berör till stor del samma målgrupper som produktionen, men också offentliga och andra beställare av offentlig konst och offentliga miljöer. Att träffas genom konsten och dess processer bedömer vi ger goda förutsättningar för ett nyfiket, gemensamt utforskande av arbetsmetoder och förhållningssätt i mötet mellan människa, konst och konstnärliga processer, och att täcka in perspektiv i gränssnitten mellan arkitektur, konst och landskap.

För *kunskapsöverföringen* är åter offentliga och andra beställare av konst och byggprojekt en viktig målgrupp. Hit hör beslutsfattare och anställda som hanterar regelverk och stödsystem för utveckling av den sociala och fysiska offentliga miljön, men också yrkesgrupper och aktörer som på andra sätt medverkar under olika tillkomstprocesser. Även fristående organisationer som arbetar med offentlig konst och gestaltning av gemensamma miljöer är viktiga att nå.

Vision och fokus

Statens konstråds vision för sin del av regeringsuppdraget är:

- att genom konst generera nya och stärka befintliga fysiska, konstnärliga och sociala kvaliteter i miljonprogrammets områden samt att genom konstnärlig gestaltning som arbetsmetod och process bidra till att utveckla former för ömsesidigt lärande och invånarinflytande.

För att stärka förutsättningarna att uppnå visionen kommer Statens konstråd under hela processen att utgå från platsens karaktär, kombinera lokal expertis med professionell konstnärlig expertis, arbeta med ett prövande anslag och i arbetet verka för mer jämlika offentliga processer och miljöer.

Platsens karaktär Hela satsningen kommer att präglas av lyhördhet för varje plats unika förutsättningar. Det innefattar insikter i hur de gemensamma rummen används idag, samt olika perspektiv som till exempel antikvariska, arkeologiska och historiska.

Professionell konstnärlig expertis För de konstnärliga gestaltningsuppdragen kommer Statens konstråd att tillvarata kompetens och kunskap från nationell och internationell expertis inom det specifikt konstnärliga fältet, i enlighet med regeringsuppdraget.

Lokal expertis För att förstå de värden, behov, utmaningar och möjligheter som präglar respektive plats kommer Statens konstråd att involvera boende och

verksamma i området. Detta är också avgörande för en mer hållbar och långsiktig utveckling.

Prövande anslag Ett prövande anslag och utveckling av konstnärliga processer och arbetsmetoder för konstnärlig gestaltning ger förutsättningar att också utveckla den offentliga konstens former, uttryck och betydelser. Det gäller inte minst lokalt, och på kort och lång sikt.

Jämlika gemensamma rum Statens konstråd kommer att fokusera på olika insatser som tillsammans bidrar till mer jämlika arbetsprocesser och offentliga miljöer där människor oavsett ålder, etnisk bakgrund, språk och genus kan samexistera och mötas i de gemensamma rummen.

En målsättning är att satsningens slutförda projekt och utvecklade metoder ska kunna inspirera arbetet med konstnärlig gestaltning, både i andra miljonprogramsområden och vid tillkomsten av nya bostadsområden. Det blir inte minst viktigt sett i ljuset av de stora nybyggnadsvolymer som i nuläget planeras i stora delar av landet.

Statens konstråds förhoppning är att regeringsuppdraget kan länkas till de parallellt löpande regeringssatsningarna på att rusta upp skolgårdar och miljonprogrammets bostadsbestånd. Det skulle ge förutsättningar för samutnyttjande av investerade offentliga medel med möjlighet att nå längre än satsningarna kan göra var för sig.

Stora utmaningar – och hur vi bemöter dem

Statens konstråd kommer att möta ett flertal specifika utmaningar som inverkar på förutsättningarna för välförankrade processer och resultat. Detta gäller alla aktörer med uppdrag att etablera projekt och former för medinflytande i miljonprogrammen. De största utmaningarna har många gånger tidigare pekats ut av flera olika aktörer, bland annat i statliga utredningar och rapporter från till exempel Boverket och Formas.

Utmaningarna är omfattande och involverar ett stort spektra av samhället och dess utveckling. Det gör dem komplexa och komplicerade att hantera. Genom att tidigt identifiera dem och tillsammans med samarbetsparter, lokalt civilsamhälle och boende verka för att begränsa eventuella negativa effekter av dem, ökar förutsättningarna för att kunna bemöta utmaningarna på ett konstruktivt sätt.

Särskilt framträdande utmaningar och ambitioner för att bemöta dem är:

Projekttrötthet

Många i miljonprogrammets områden är trötta på tillfälliga projekt som kommer utifrån, initierats uppifrån och försvinner utan att lämna bestående värden. Eftersom Statens konstråds uppdrag är tidsbegränsat till tre år är risken betydande att uppdraget förstärker en sådan upplevelse.

Långsiktighet

För att i så hög grad som möjligt undvika kortsiktighet fokuserar Statens konstråd på ett begränsat urval av platser och under en längre tid. Det ökar förutsättningarna för bestående effekter och längre hållbarhet. Utgångspunkten för varje projekt blir också

att planera för hur det kan leva vidare efter uppdragets slut. Ambitionen är att utveckla modeller som andra aktörer sedan kan använda.

Statens konstråd verkar för långsiktighet bland annat genom att:

- Arbeta med större insatser i färre områden; 5-10 platser med god geografisk spridning och avstämde mot Valmyndighetens statistik över valdeltagandet i Sverige.
- Stanna kvar på dessa platser under hela uppdragsperioden.
- Hålla öppet för samarbeten där förändringsarbete i miljonprogrammets gemensamma rum redan har inletts i samverkan mellan civilsamhället och offentliga/privata aktörer.
- Hålla öppet för att kombinera regeringsuppdraget med Statens konstråds ordinarie och mer långsiktiga verksamhet Stadsutveckling.

Information

Inför varje projekt kommer Statens konstråd också att tydligt kommunicera uppdragets avgränsningar i tid och omfattning, i syfte att skapa realistiska förväntningar. Varje projekt planeras så att lokala parter är med i hela processen och så att kunskapsöverföring sker löpande.

Konst – ingenting för mig

Många associerar offentlig konst i första hand till en skulptur på ett torg. En vanlig uppfattning är också att konst är otillgängligt, något som inte angår mig. Detta kan leda till ointresse eller till och med aversion mot konst och därmed också konstnärliga processer, vilket försvårar förutsättningarna för lokalt deltagande.

Öppna upp intresset

Konst är inte bara ett enskilt objekt. Konst kan utforma och ställa frågor om hela miljöer och skapa nya mötesplatser. Genom konstnärliga processer är det möjligt att kommunicera på andra sätt än genom ord och därmed ge röst åt dem som i andra sammanhang kan ha svårare att göra sig hörda. För att öppna upp intresset kommer Statens konstråd att arbeta med att bredda insikterna om vad offentlig konst kan vara. Det sker både genom de konstnärliga processerna i sig och genom parallellt löpande insatser för pedagogik och kommunikation. Konstnärer och boende kommer tillsammans att utforska och utveckla både vad konst i offentliga rum kan vara och hur konstnärliga processer kan möta behov och möjligheter på respektive plats.

Statens konstråd verkar för att öppna upp intresset bland annat genom att:

- Säkra att den konstnärliga processen blir vägledande metod för hur gestaltungsuppdragen sedan kommer till och utvecklas.
- Arbeta för att redan från början etablera lokala nätverk för konkret genomförande av de konstnärliga projekten.
- Arbeta för att redan från början etablera lokala kontaktnät samt hålla öppet för att knyta an till redan befintliga verksamheter på plats.
- Arbeta med samtal och andra pedagogiska insatser kopplade till projekten i syfte att bredda förståelsen för och öka kunskapen om vad offentlig konst kan vara.
- Utforma förankrings- och kommunikationsinsatser för att nå och beröra en bredd i det lokala samhället och därmed bidra till ökat intresse för de konstnärliga processernas innehåll och för att delta i dem.

Medborgardialog utan resultat

Initiativ för medborgarinflytande och dialog väcker idag ofta misstänksamhet. Många dialoginsatser upplevs lokalt som skendialoger utan möjlighet till verkligt inflytande, och som att de perspektiv som kommer fram inte tas till vara.

Fördjupad lokal förståelse

Med konst och konstnärliga arbetsprocesser som metod kommer uppdraget att undersöka och utforska olika former av deltagande för att skapa en nyanserad förståelse för, och djupare insikter i vad deltagande kan handla om i olika situationer och inte minst hur deltagandet kan utformas och implementeras. För att invånare ska kunna ha inflytande är det väsentligt att inte bara delta i, utan också ha möjlighet att påverka beslut. Inte minst genom att bättre förstå byggprocesser.

Statens konstråd verkar för fördjupad lokal förståelse bland annat genom att:

- Skapa en mer direkt förståelse för hur enskilda personer och grupper kan få inflytande i sin närmiljö genom bland annat urban pedagogik.
- Tillvarata befintlig kunskap om former för demokratiskt deltagande, genom att under hela uppdragsperioden stämma av med Boverket, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt vid behov med för uppdraget andra relevanta myndigheter och organisationer.
- Tydligt kommunicera såväl konst- och stadsutvecklingsprojektens begränsningar som uppdragets avgränsningar i tid och omfattning, i syfte att från början skapa realistiska förväntningar på vad engagemang i projekten kan leda till.

Stuprörstänkande

Regler om upphandling och uppstyckning av ansvar på olika underentreprenörer gör ofta att tillkomsten av de gemensamma rummen saknar helhetsperspektiv.

Detsamma gäller inom kommuner där olika förvaltningar och bolag aktiveras under olika och skilda perioder av en lång planeringsperiod. Detta bidrar sammantaget till att stadsbyggnadsprocessen för många är svårbegriplig och därmed svåra att påverka.

Samverkan för helhetsperspektiv

Genom samverkan mellan olika discipliner vill Statens konstråd bidra till att utveckla metoder för helhetsplanering där sociala och estetiska värden kommer in i tidiga planeringsskeden. Flera av till exempel Forskningsrådet Formas forskningsöversikter visar att tidig samverkan mellan olika grupper och kompetenser är avgörande för en hållbar utveckling.

Statens konstråd verkar för samverkan för helhetsperspektiv bland annat genom att:

- Informera om uppdraget och dess ansökningsprocess så tidigt som möjligt och med god spridning, såväl geografiskt som bland olika typer av aktörer.
- Arrangera nätverksträffar, seminarier med mera för erfarenhetsutbyte och lärande mellan involverade samarbetsparter, konstnärer, arkitekter och andra involverade.
- Knyta följeforskning till uppdraget för sammanställning, analys och vidareförmedling av kunskap och erfarenheter.

Generella lösningar på specifika problem

Aktuella exempel på renovering av områden inom miljonprogrammet visar att generella, rationellt kostnadseffektiva lösningar ofta blir svaret på platsspecifika problem. Detta riskerar att leda till en förlust av tidigare värden, utan att de ersätts med nya.

Utgå från platsen

Projekten kommer att tillvarata och relatera tillbefintliga sociala, fysiska och konstnärligt gestaltade värden i miljonprogrammets områden. Varje projekt utgår från respektive plats unika situation.

Statens konstråd kommer att utgå från platsen bland annat genom att:

- Inleda satsningen med en sex månader lång undersökningsfas då konstnärliga metoder och processer tillämpas och konstnärer anlitas för att i nära samverkan med civilsamhälle och lokala aktörer undersöka platsernas relation till konst och behov av konst i sin miljö.
- Låta resultatet av den undersökande fasen vägleda val av platser och konstnärer för produktion av permanenta verk/situationer.

GENOMFÖRANDE

Statens konstråd avser att genomföra arbetet i tre faser; förberedningsfas, undersökningsfas och produktionsfas. Förberedningsfasen inleds under 2015 i enlighet med regeringsuppdraget.

För bildöversikt, se *Bilaga 2: Organisationsplan och preliminär tidplan 2016-2018*.

Förberedningsfas

Satsningen har under 2015 förberetts genom uppdragsanalys och kunskapsinhämtning i bred dialog med enskilda initiativtagare, lokala aktörer, föreningsliv, konstnärer, arkitekter, forskare, kommunala och regionala tjänstemän, politiker samt möten med samtliga parter som utpekats i uppdraget. Lärandeprocessen har konkretiserats genom bland annat intern fortbildning i civilsamhällesfrågor och genom arrangemang av publika seminarier med fokus på *Urban pedagogik* och *Nya roller i planeringen*.

Parallellt har arbetet inletts med att formulera utlysningarna för samverkan kring uppdraget. Utlysningarna riktas både till civilsamhällets aktörer och till kommuner/regioner som kan välja att ansöka själva eller gemensamt.

Utlisningarna är planerade att skickas ut i januari 2016. Ansökningarna om samarbeten kommer att värderas och sammanvägas utifrån kriterier som lågt valdeltagande, förutsättningar för konkret genomförande, förutsättningar för konstnärlig gestaltning, förutsättningar för lokal samverkan och förutsättningar att skapa jämlika processer.

I arbetet med att formulera utlysningar och utvärderingskriterier tar Statens konstråd hjälp av parterna i Samverkansuppdraget och vid behov annan för uppdraget nödvändig offentlig och övrig expertis. För fördjupning, se vidare *Bilaga 3: Förberedelsearbete 2015*.

Undersökningsfas – utveckling av metoder

Undersökningsfasen sker genom konstnärliga metoder som förenar lokal expertis med professionell konstnärlig expertis i syfte att tillsammans undersöka platsen och definiera dess behov och möjligheter för offentlig konst. Konstnärliga metoder används för att ställa frågor och formulera svar. Med hjälp av konstnärliga metoder och processer kommer konstnärer i nära samverkan med civilsamhälle, lokala aktörer och boende att undersöka de valda platserna och deras relation till konst och behov av konst i sin miljö. Undersökningsprojekten produceras helt eller delvis av Statens konstråds curatorer med stöd av intern och vid behov extern expertis. För lokal förankring knyts till varje projekt samråds-/arbetsgrupper bestående av boende och representanter från civilsamhället i de områden där projekten planeras.

Ansvarsområden och bemanning fastställs successivt utifrån varje projekts specifika förutsättningar.

Produktionsfas – produktion av praktiska exempel och kunskapsöverföring

Resultaten från undersökningsfasen utgör underlaget när Statens konstråd under hösten 2016 väljer 5-10 platser för mer permanenta konstnärliga gestaltningar. Projekten produceras av Statens konstråd och valda samarbetspartner gemensamt. För varje projekt upprättar Statens konstråd en projektgrupp bestående av curator och intendent för förmedling från Statens konstråd, samt lokal samarbetspart/producent och en referensgrupp med representant/er från de lokala nätverk/arbetsgrupper/samrådsgrupper som etablerats under undersökningsfasen. Ansvarsområden och bemanning fastställs successivt utifrån varje projekts specifika förutsättningar. Skulle behov uppstå vid det konkreta genomförandet av projekten, tillkallas ytterligare expertis från Statens konstråd, andra myndigheter, gestaltande expertis och/eller andra externa aktörer med relevant kompetens.

Kunskapsöverföringen sker i samverkan med Arkitektur- och Designcentrum, dels genom löpande kommunikationsinsatser och dels genom att engagera en forskare som följer uppdragets processer och resultat. Följeforskningen säkrar identifiering, sammanställning och analys av generella lärdomar och metoder och gör det möjligt att lyftas fram dem så att de blir användbara för andra aktörer. Förhoppningen är att arbetet ska kunna knytas till högskoleutbildningar så att kunskaper som genereras i satsningen direkt kan komma studenter till godo.

UPPDRAGSORGANISATION

Styrgrupp

Uppdraget leds av en styrgrupp bestående av Statens konstråds ledningsgrupp som också kallar till möten.

Ansvarsområde:

Godkänna och ändra i styrdokument

Besluta om övergripande budget

Besluta om vilka projekt som ska genomföras

Vid behov ändra uppdragets organisation

Säkerställa att resurser som krävs för uppdragets genomförande tillförs

Godkänna måluppfyllelsen av styrdokumentets uppsatta mål

Avsluta uppdraget och åtagandena som ingår i uppdraget.

Bemanning:

Statens konstråds ledningsgrupp

Uppdragsgrupp

Uppdraget planeras, samordnas och utförs av en uppdragsgrupp bestående av representanter för Statens konstråd till vilken representanter från Statens kulturråd respektive Arkitektur- och Designcentrum samt annan särskild expertis som vid behov kallas in.

Ansvarsområde:

Driva och genomföra uppdraget inom ramarna för detta styrdokument

Beredning av styrgruppens beslutsärenden

Övergripande uppdragskoordination

Utlysningar

Projekturval (i samarbete med Statens konstråds konstenhet)

Övergripande projektförankring lokalt

Tillsättning av projektgrupper

Innehåll programverksamhet (i samarbete med Statens konstråds kommunikationsenhet)

Koordination av samverkan med Statens kulturråd

Koordination av samarbete med Arkitektur- och Designcentrum

Löpande avstämning, kunskapsinhämtning från och utbyte med för uppdraget relevanta myndigheter, regioner och kommuner och aktörer i det civila samhället.

Bemanning:

Projektchef, Statens konstråd

Producent stadsutveckling, Statens konstråd

Curator projekt 1, Statens konstråd

Curator projekt 2, Statens konstråd

Intendent förmedling, Statens konstråd

Producent, Statens konstråd

Projektadministratör, Statens konstråd

Projektchefen ansvarar för löpande avstämning med uppdragsansvarig på Statens kulturråd.

Projektgrupper

Utöver Uppdragsgruppen upprättas för varje valt projekt en projektgrupp.

Projektgruppernas sammansättning kommer att ha lokal representation och se olika ut, beroende på uppdrag.

Ansvarsområde:

Lokal förankring

Konkret genomförande

Grundbemanning:

Curator, Statens konstråd

Intendent för förmedling från Statens konstråd

Lokala samarbetsparter/producenter

Referensgrupp med representant/er från de lokala nätverk/arbetsgrupper/samrådsgrupper som etablerats under undersökningsfasen

Referensgrupper

Statens konstråd kommer att upprätta en extern referensgrupp för uppdraget som helhet. Referensgruppen kommer att samla expertis inom områden som är relevanta för satsningen.

REDOVISNING AV UPPDRAGET

Delrapport överlämnas till regeringen den 13 november 2015.

Avslutsrapportering överlämnas senast 2018-12-20 till Styrgruppen för godkännande av rapporten och avslutsrapportering till regeringen senast 2018-02-21.

BILAGA 1: REGERINGENS BESKRIVNING I PUNKTFORM

Sammanfattat i punktform skall Statens konstråd inom ramen för regeringssatsningen Kulturverksamheter i vissa bostadsområden ansvara för uppdraget Konst i vissa bostadsområden genom att:

- Tillvarata lokala initiativ som redan finns med koppling till uppdragsområdet; för att skapa delaktighet och stark lokal förankring ska insatserna genomföras tillsammans med lokala aktörer (boende, föreningar, kommuner, fastighetsägare med flera).
- Utveckla unika och befintliga värden i boendemiljöerna.
- Genomföra insatser i olika format: Permanent konstnärlig gestaltning, tillfälliga och längre insatser i syfte att främja konstnärliga upplevelser, social interaktion och kreativa förhållningssätt.
- Tillvarata såväl nationell som internationell expertis inom konstnärlig gestaltning.
- Integrera ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i insatsernas genomförande, både i beslut om medverkande konstnärer och med hänsyn till olika sociala och kulturella grupper i boendemiljöerna.
- Tillvarata befintlig kunskap om former för demokratiskt deltagande och processer för utformning av boendemiljöer.
- Beakta de nationella minoriteternas kulturer.
- Sprida goda exempel och utveckla metoder så att lärdomar från insatserna kan förmedlas till andra aktörer som ska genomföra framtida satsningar.
- Följa upp satsningen på nationell nivå.
- Samarbeta med Arkitektur- och Designcentrum kring forskning och kunskapsspridning.
- Samråda med Statens kulturråd samt där så är lämpligt med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Boverket, Riksantikvarieämbetet och andra berörda myndigheter samt kommunala aktörer.

Därutöver bör satsningen:

- Kunna nå alla åldersgrupper.
- Främst vända sig till områden med lågt valdeltagande.
- Ha god geografisk spridning.
- Så långt som det är möjligt inrymmas i myndighetens plan för jämställdhetsintegrering 2016-2018.
- Uppmärksamma att Boverket, tillsammans med fyra andra statliga myndigheter, har i uppgift att driva en plattform för hållbar stadsutveckling samt att länsstyrelserna i Skåne, Stockholm, Västra Götaland och Kronoberg har i uppdrag att främja erfarenhets- och kunskapsutbyte om det sociala hållbara perspektivet inom urbant utvecklingsarbete.

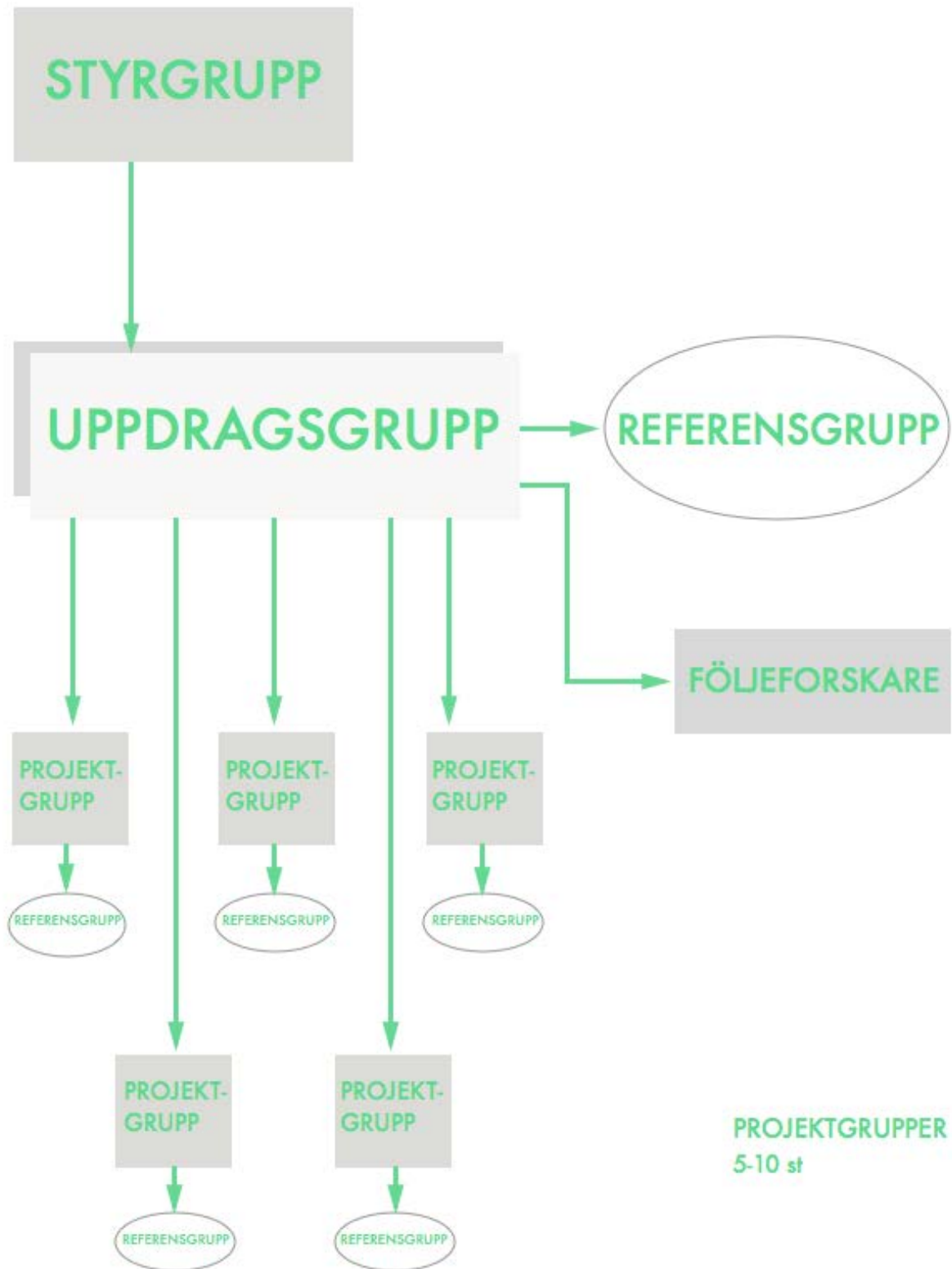
Särskilda villkor och restriktioner som ska beaktas i regeringsuppdraget är att:

- Uppdraget tidsmässigt är avgränsat till perioden 1 januari 2016 till 31 december 2018.
- Uppdraget skall samordnas med, och där så är lämpligt ske i samverkan med, Statens kulturråd.

- Statens konstråd och Arkitektur- och Designcentrum ska samarbeta kring forskning och kunskapsspridning om uppdraget.
- Statens konstråd, där så är lämpligt, ska samråda med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Boverket, Riksantikvarieämbetet och andra berörda myndigheter samt kommunala aktörer.

BILAGA 2: ORGANISATIONSPLAN OCH PRELIMINÄR TIDPLAN 2016-2018

Organisationsplan

Övergripande tidplan

2015

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

FÖRBEREDELSEFAS

2016

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

UTLYSNING

PROJEKTPLATSER KLARA

URVAL AV PROJEKTPLATSER

START UNDERSÖKNINGSFAS/UTREDANDE KONSTPROJEKT

SKISSUPPDRAG

2017

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

START PRODUKTIONSFAS PERMANENTA PROJEKT

PRODUKTION PÅGÅR

2018

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

PRODUKTION PÅGÅR

INVIGNINGAR

SLUT

BILAGA 3: FÖRBEREDELSEARBETE 2015

Statens konstråd har hösten 2015 anslagits 750 000 SEK för förberedelsearbetet av Regeringsuppdraget Kulturverksamheter i vissa bostadsområden. Statens konstråd har som metod för kunskapsinhämtning och uppdragsanalys fört en bred dialog med enskilda initiativtagare, lokala aktörer, föreningsliv, konstnärer, arkitekter, forskare, kommunala och regionala tjänstemän, samt möten med samtliga parter som utpekats i uppdraget. Lärandeprocessen har konkretiserats genom bland annat intern fortbildning i civilsamhällesfrågor och genom arrangemang av publika seminarier med fokus på Urban pedagogik

Förberedelsearbetet kan grovt indelas månadsvis enligt nedan:

Oktober-november: Delredovisningen av uppdraget går för synpunkter till Statens kulturråd samt samarbetsmyndigheterna för Samverkansuppdraget: Arkitektur- och Designcentrum, Boverket och Riksantikvarieämbetet.

December: Styrdokumentet för uppdraget antas av styrgruppen. Utlysningar förbereds i samarbete med samarbetsmyndigheterna för Samverkansuppdraget: Arkitektur- och Designcentrum, Boverket och Riksantikvarieämbetet. Synpunkter inhämtas från Myndigheten för civilsamhälles- och ungdomsfrågor samt vid behov annan nödvändig övrig och myndighets-expertis.

December 2015-januari 2016: Utlysningarna skickas ut efter riksdagsbeslut om regeringens budgetproposition. Projektbemanning säkerställs.

Statens konstråds kunskapsinhämtning fortgår hela hösten 2015. Hittills under förberedelsearbetet har vi haft enskilda möten och gjort fördjupande intervjuer med följande personer:

Francisca Beckert, producent, Kista bibliotek

Jenny Berglund, vice byggchef, Svenska Bostäder

Emmy Bornemark, handläggare, MUCF

Jonna Bornemark, DeCoDe Konstfack, lektor i filosofi, Södertörns högskola

Kerste Broberg, enhetschef kulturstöd, kulturförvaltningen, Göteborgs stad

Loulou Cherinet, konstnär

Claire Doherty, chef, Situations, Bristol

Emma Dominguez, aktivist

Kim Einarsson, curator, Konstfrämjandet

Gloria Esteban, festivalkommittén, Hammarkullen

Eric de Groat, chef Samlingar, Bibliotek, Forskning, Mötesplats och Kommunikation, Arkitektur-

och Designcentrum

Ylva Gustavsson, chef Ylva Gustafsson Fria kulturlivet, film, bild och form, Västra Götalandsregionen

Maja Hammarén, konstnär, ICIA - Institute for Contemporary Ideas and Art

Per Hasselberg, konstnär, Konstfrämjandet

Björn Hellström, DeCoDe, Konstfack
Paula Hoffman, konstansvarig, Folkets hus och Parker
Saadia Husain, konstnär, Förorten i centrum med mera
Maria Håkansson, forskare, Urbana och regionala studier, KTH
Barbro Kristiansson, ansvarig bidrag till lokala resurscenter, MUCF
Lena Langlet, ansvarig dialogprojektet, Sveriges kommuner och landsting
Maria Lindeberg, förvaltningschef, Kultur- och fritidsförvaltningen, Haninge kommun
Elisabeth Lilja, gästforskare, Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet
Matteo Lucetti, projektledare, Visible Art Award, Bryssel
Ylva Löwenborg, Regionchef Norra Norrland, Sensus Studieförbund
Leif Magnusson, verksamhetschef, Mångkulturellt Centrum
Ailin Mi, producent, Förorten i Centrum
Åsa Mårtensson, verksamhetschef, Haninge kulturhus
Calle Nathanson, VD, Folkets hus och Parker
Rasoul Nejadmehr, forskare kulturenheten, Västra Götalandsregionen
Daniel Nilsson, antikvarie, kulturmiljöenheten, Riksantikvarieämbetet
Katarina Nitsch, konstnär och föreläsare, Mejan Arc, Kungliga konsthögskolan
Jan Nordwall, generalsekreterare, Sveriges Hembygdsförbund
Kristoffer Odstam, ansvarig bidrag till lokala resurscenter, MUCF
Jonas Olsson, sakkunnig, Arkitektur- och Designcentrum
Karolina Pahlén, intendent rörlig bild, Borås konstmuseum
Henrietta Palmer, konstnärlig professor i Stadsbyggnad, Institutionen för arkitektur, Chalmers tekniska högskola. Tidigare professor i arkitektur, Mejan Arc, Kungliga konsthögskolan
Victoria Percovich Gutierrez, projektledare Innovationsplattformen, Miljöförvaltningen Malmö Stad
Suzanne Pluntke, byggnadsantikvarie, expert, Boverket
Lars Mikael Rataama, arkitekt och poet
Marika Reuterswärd, konsthallschef Kristianstads konsthall, Regionmuseet i Kristianstad
René León Rosales, forskare vid Mångkulturellt Centrum, postdoktor vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet
Andreas Roth, Göteborg konst, tidigare kulturstöd, kulturförvaltningen, Göteborgs stad
Staffan Rydén, kulturchef, Västra Götalandsregionen
Mikael Sandberg, verksamhetschef, Folkets hus och Parker
Claudia Schaper, intendent Kristianstads konsthall, Regionmuseet i Kristianstad
Jessica Segerlund, processledare, Älvstranden Utveckling AB
Erik Stenberg, arkitekt, KTH
Jan Ström, verksamhetschef, Förorten i Centrum
Nazem Tahvilzadeh, forskare vid Mångkulturellt Centrum och Urbana och regionala studier, KTH
Nato Thompson, chief curator, Creative Time New York

Catharina Thörn, universitetslektor och forskare, Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet

Judith Vielander, projektledare, Visible Art Award, Bryssel

Bo Christer Wahlström, verksamhetsledare, Koro, Oslo

Linda Wallenberg, curator

Mick Wilson, prefekt, Akademin Valand

Anna van der Vliet, verksamhetsledare, ICIA - Institute for Contemporary Ideas and Art

Christina Zetterlund, utredningssekreterare Gestaltad livsmiljö

Elisabeth Åström, kulturstrateg, Haninge kommun

Statens konstråd har också fört informella samtal med ett stort antal svenska och internationella konstnärer, arkitekter, aktivister och forskare.

Under förberedelsearbetet har Statens konstråd medverkat i konferenser och seminarier av betydelse för uppdraget såsom till exempel:

Go Local The Role of Cultural for Regional Development in the Nordic Countries and Germany, Nordiska ambassaderna, Berlin

Hur ska vi leva tillsammans, Kista

Samtidskonstdagar 2015 - between dissent and discipline – art and public space, i arrangemang av Riksutställningar

Stadsbyggnadsdagen i Botkyrka

Sweden is becoming, Mejan Arc, Kungliga konsthögskolan

Öppna staden, workshop arrangerad av Kulturrådet